

İBRAHİM ÇALLI

Gülçin Tuğba NURDAN

İbrahim Çallı, Türk resim sanatının önemli figürlerinden biri olan ve modern Türk resminin gelişiminde de büyük bir rol oynamış bir sanatçıdır. 1882 yılında doğan İbrahim Çallı, soyadını Denizli'nin Çal ilçesinden almaktadır. 1960 yılında mide kanamasından vefat eden İbrahim Çallı, 78 yıllık sanat hayatına birçok başarılı eser sığdırmış bir sanatçıdır. Her ne kadar ailesi onun asker olmasını istese de o içindeki resim tutkusunu bırakmadı ve bu doğrultuda eğitimler almıştır:

“Bizim ressamlık kendi kendine yürümeyecek, dedim ve ders almaya karar verdim. Tavukpazarındaki Ermeni ressamı buldum. Ona anlattım. O beni çarşı içine götürdü. Ropen Seropyan isminde başka Ermeni ressamla tanıştırdı. Ropen Efendi bana resim öğretmeyi kabul etti. Pazarlıkta da ayda (50) kuruştan uyuştuk. Oraya gidip gelirken günün birinde de, Şeker Ahmet paşanın oğlu İzzet Beyle tanıştım. Ben de efendiyim ya... Anlaştık... Beni Mercandaki konaklarına götürdü. Nihayet bir seferinde de babasıyla görüştü. Konağa gidip gelişlerinden birinde, Şeker Ahmet Paşa beni mektebe yazdıracağını söyledi. Sevmiş ve beğenmiş, kabiliyetli bir şey zannetmiş olacak herhalde... Elime bir tavsiye mektubu verdi, götürdüm, Sanayii nefisenin müdürü ve banisi Hamdi Beye verdim. Bu suretle girdim oraya...”

Sanat hayatına daha genç yaşlarda adım atmış ve uzun yıllar boyunca hem Türkiye’de hem de yurt dışında

büyük bir etki yaratmıştır. 20. yüzyılın başlarında Türk resminin Batı’nın modern akımlarıyla tanışmaya başladığı dönemde, Çallı ve onun gibi sanatçılar, bu değişim sürecinin öncülerinden olmuşlardır.

İbrahim Çallı’nın sanat yolculuğu, İstanbul’daki Mekteb-i Sanayi-i Nefise’de (bugünkü Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) başladığı yıllarda şekillenmiştir. Burada, Türk resminin önemli isimlerinden olan Osman Hamdi Bey’in etkisiyle resme olan ilgi si pekişmiştir. Mekteb-i Sanayi-i Nefise, dönemin en prestijli sanat okullarından biri olup aynı zamanda Batı sanatını öğrenmek isteyen Türk sanatçıları için bir okul görevi görüyordu. Çallı, burada aldığı eğitimle, geleneksel Osmanlı minyatür geleneğinden Batı’nın daha modern sanat akımlarına yönelmiş, özellikle de figüratif resim üzerine yoğunlaşmıştır. Döneminde dört yıllık okulu üç yılda bitirerek üstün başarısını da ortaya koymuştur. Üniversiteyi bitirdikten sonra Paris’e resim eğitimi almaya gitmiş ve dört yıl burada tahsiline yoğun bir şekilde devam etmiştir.

Paris’e gitme kararı, sanatının ve kariyerinin dönüm noktalarından biri olmuştur. 1909 yılında Paris’e yerleşen Çallı, burada dönemin en ünlü sanat okullarından biri olan Académie Julian’da eğitim alır. Académie Julian, dönemin en tanınmış ressamlarından eğitim alan Çallı, burada Fransız empresyonizmi, fovizmi ve realizmini derinlemesine inceleme fırsatı buldu. Aynı zamanda Paris’te sanat çevreleriyle tanıştı ve

Batı sanatındaki yenilikçi akımlarla tanışarak, resim anlayışını dönüştüren bir deneyim kazanmıştır.

İbrahim Çallı’nın Paris’teki dönemi, Batı sanatındaki modern akımların izlerini taşıyan bir dönemdir. Ancak Çallı, Batı’nın etkisinden yararlanmakla birlikte, kendi kültürünü, geleneklerini ve halk yaşamını konu edinen özgün bir dil geliştirdi. Paris’teki sanat eğitimi, onu sadece teknik açıdan geliştirmekle kalmamış, aynı zamanda Türk toplumunun ruhunu ve kültürünü resimlerine yansıtmayı sağlamıştır. İçinde bulunduğu kuşak gereği Türk toplumunun bütün değişimlerine şahit olmuş ve bu değişimi sanatında resmetmeye gayret göstermiştir. Bağlı bulunduğu kuşağın içerisinde en renkli kimliğe sahip olduğu araştırmacılarca dile getirilir.

Çallı’nın sanatında figüratif resim, renk kullanımı, ışık-gölge oyunları ve özellikle kadın figürleri önemli yer tutar. Resimlerinde, geleneksel Türk yaşamını, kırsal yaşamı, İstanbul’un farklı mahallelerinden hayat kesitlerini, tarihi yapıları, doğa manzaralarını ve İstanbul’un sosyal yapısını işlemeyi tercih etmiştir. Resimlerinde Türk toplumunun iç dünyasını, özellikle de köylü ve şehirli yaşamını yansıttığı için, bu eserler hem estetik açıdan hem de toplumsal açıdan büyük bir öneme sahiptir.

Çallı’nın figüratif çalışmaları, dönemin diğer Türk sanatçılarından da farklı olarak Batı’nın modern resim akımlarından bes-

lenmekle birlikte, ona ait özgün bir dil geliştirmesine olanak sağlamıştır. Renkleri ve ışığı kullanış şekli, onun resimlerine özgün bir karakter katmıştır. Yalnızca figürler değil, mekanlar da Çallı'nın resimlerinde önemli bir yer tutar. Işık, manzara ve figürleri bir arada sunan kompozisyonlarıyla, izleyicilere derinlik ve hareket duygusu verir.

İbrahim Çallı, Türk resim sanatının önemli isimlerinden biri olarak yalnızca sanatındaki özgünlüğüyle değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk anlayışı ve sanatını bu sorumlulukla buluşturma biçimiyle de dikkat çeker. Çallı'nın hayatındaki en anlamlı ve dikkat çeken anlardan biri, Birinci Dünya Savaşı sırasında cepheye gitmesi ve savaşın zorlukları altında yaşam mücadelesi veren askerlere moral olması amacıyla cepheye gidip bu anları resmetmesidir.

Birinci Dünya Savaşı ve Çallı'nın Cepheye Yolculuğu

Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu için hem askeri hem de toplumsal açıdan zorlu bir dönemdi. Cepheye savaşan askerler, yalnızca düşmanla değil, aynı zamanda fiziki ve psikolojik zorluklarla da mücadele ediyorlardı. İşte tam bu dönemde, Enver Paşa'nın talimatıyla 1915 senesinde kurulan Heyet-i Edebiye ekibiyle cepheye tamamı sanatın farklı alanlarına mensup olan bir ekip gönderilir. 1915 yılının Haziran ayında, aralarında İbrahim Çallı'nın da bulunduğu otuz kadar şair, yazar, ressam ve

bestekâr, Karargâh-ı Umumî İstihbarat Şubesi Müdürlüğünden birer tezkere alırlar. Yazıda, Çanakkale'de muharebe alanlarını gezerek duygularını ve düşüncelerini, icra ettikleri sanatın diliyle halka ve gelecek nesillere anlatmaları istenmektedir.

İbrahim Çallı, daha sonrasında savaşın acılarını, yorgunluğunu ve halkın kahramanlık mücadelesini duyarlı bir şekilde resmetmeye karar vermiştir. Resminin gücünü ve etkisini savaşın göğüslenmesi gereken zorluklarına dayandıran Çallı, sadece bir sanatçı olarak değil, bir “*moral kaynağı*” olarak da cepheye gitti. Bu hareket, sanatçının savaşın yarattığı yıkım ve acıyı gözler önüne sererken, aynı zamanda cephedeki askerlere moral ve umut vermek amacını taşıdı.

İbrahim Çallı savaş döneminde ülkeye dönüş yaptığı gibi bu dönemde genellikle savaş temalı eserler resmetmiştir. İbrahim Çallı, Şişli Atölyesini açarak savaş dönemi eserlerini sergilemiştir. Hatta savaşın son döneminde “*Savaş Resimleri ve Diğerleri*” başlıklı bir sergi açmış ve bu dönem yapıtlarını burada sergilemiştir. 1917 yılında resmetmiş olduğu Yaralı Asker İstanbul Resim Heykel Müzesinde yer almaktadır. Yine Birinci Dünya Savaşını örneklendirdiği Türk Topçularının Mevziye Girişi isimli tablosu da 1917 yılında resmedilmiştir. Tabloda kullanılan sıcak renkler durumun ahvalini gözler önüne sermektedir. Türk Topçularının Mevziye Girişi tablosu halen daha Mimar Sinan Üniversitesi Resim Heykel Müzesinde yer almaktadır.

İbrahim Çallı'nın Çanakkale'de Bir Gece Muhaberesi isimli tablosunun çeşitli sergilerde sergilendikten sonra Müze-i Askeri Müdüriyetine iade edilmesi hakkında Harbiye Nezaretine 7 Kasım 1919 (7 Ocak 1919) tarihinde yazılmış bir belge de mevcuttur.

İbrahim Çallı, savaşla birlikte yurda döndükten sonra düzenli olarak Galatasaray Sergilerine katılmış ve Sanâyi-i Nefîse Mektebi'nde 1914-1947 yılları arasında görev alarak birçok ünlü ressamın yetişmesine katkı sağlamıştır.

İbrahim Çallı'nın cephedeki askerlere moral olmak amacıyla yaptığı ziyaretler, onun sanatındaki toplumsal duyarlılığı bir kez daha gözler önüne serdi. Savaşın acı dolu atmosferi içinde, Çallı'nın resmettiği figürler, insanın dayanma gücünü, direnç gösteren ruhunu ve savaşın zorluklarına rağmen insanın umudunu kaybetmediği anları yansıtır. Cephedeki askerleri betimleyen eserlerinde, Çallı savaşın çetin koşullarına rağmen askerlerin bir arada durma, birbirlerine destek olma ve vatana olan bağlılıklarını vurgulamıştır. Çallı'nın resimleri, savaşın içinde insanın ruhsal gücüne ve toplumsal dayanışmanın önemine dair bir mesaj taşır.

Bu dönemde yaptığı resimler, yalnızca savaşın fiziksel yönlerini değil, aynı zamanda ruhsal boyutunu da yansıtır. Cephedeki askerlerin, savaşın yarattığı yorgunlukla yüzleşmelerine rağmen gösterdikleri azim ve direnç, Çallı'nın resimlerinde birer kahra-

manlık öyküsüne dönüşmüştür. Çallı, savaşın karanlık atmosferini renklendirerek, askerlere sadece psikolojik değil, aynı zamanda duygusal bir destek sunmuştur.

İbrahim Çallı, sanatıyla sadece estetik bir dünya yaratmayı değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluğunu da yerine getirmeyi ilke edinmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda cepheye giderek yaptığı resimler, Çallı'nın sanatını toplumsal bir hizmet aracı olarak gördüğünü ve halkın moralini artırma amacını taşıdığını gösterir. Resimleriyle insanlara umut aşılamayı hedefleyen Çallı, savaşın ortasında bile insan ruhunun direncini ve toplumsal dayanışmanın gücünü yansıtmıştır.

Çallı, askerlere moral vermek amacıyla cepheye gitmiş olmasının yanı sıra, bu deneyimi resmetme biçimiyle de Türk resim sanatında önemli bir yer edinmiştir. Sanatçı, sadece askerlerin değil, tüm halkın ruhsal durumunu anlamaya çalışan bir gözlemci olarak, savaşın yıkıcı etkilerini görsel bir dile dönüştürmüştür. Onun cephedeki askerleri resmetmesi, aynı zamanda resmin, halkın moralini yükseltici, iyileştirici bir güce sahip olduğunun da bir kanıtıdır.

İbrahim Çallı'nın savaşın ortasında sanatını bir moral kaynağı olarak kullanması, onun toplumcu bir sanat anlayışını benimsediğini de gösterir. Resimlerinde insanın yalnızca fiziksel varlığını değil, ruhsal ve duygusal dünyasını da derinlemesine keşfeder. Çallı'nın savaş sırasında cepheye gidip askerlere moral vermek için yaptığı

çalışmalar, onun toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket eden bir sanatçı olduğunun en önemli örneklerindendir. Sanat, onun için sadece bir ifade biçimi değil, aynı zamanda toplumsal bir görevdir. Ankara Resim Heykel Müzesi Koleksiyonuna ait olan "Yaralı Asker" tablosu Çallı'nın bu duyarlı tavrına güzel bir örnektir.

İbrahim Çallı, sanatını, insanın en zor dönemlerinde bile bir umut ışığı, bir moral kaynağı olarak kullanmayı başarmış bir sanatçıdır. Savaşın yıkıcı etkilerinin yoğun olduğu bu dönemde, resimleriyle insanların ruhsal gücünü ve dayanışma duygusunu yüceltmış, savaşın karanlık yönlerine rağmen insanın insanlık onurunu koruyabileceğini resmetmiştir. Bu anlamda, Çallı'nın cepheye gidip askerleri resmetmesi, hem sanatsal bir eylem hem de toplumsal bir görev olarak tarihe geçmiştir.

İbrahim Çallı'nın savaşta askerlere moral vermek için cepheye gitmesi, sadece bir sanatçının toplumsal sorumluluk anlayışını değil aynı zamanda sanatın gücünü ve rolünü de gözler önüne serer. O, resimlerini sadece estetik bir düzeyde değil, halkı, toplumu iyileştirici ve güçlendirici bir araç olarak kullanmıştır. Çallı'nın bu dönemdeki çalışmaları, onun sanatını birleştirici, moral kaynağı olabilen bir ifade biçimi olarak tarihe kazandırmış ve Türk sanatının toplumsal duyarlılıkla şekillenen önemli eserlerinden biri haline gelmiştir.

İbrahim Çallı'nın sanat hayatındaki bir diğer önemli dönüm noktası, 1930'larda kurdu-

ğu "Çallı Kuşağı"dır. Bu grup, Türk resminin modernleşme sürecinde önemli bir yer tutmuştur. Bu kuşak, Batı'nın etkisi altında modernizmi benimseyen, fakat geleneksel Türk figürünü ve halk kültürünü modern biçimlerde işlemeyi amaçlayan sanatçılardan oluşuyordu. Çallı'nın önderliğinde, sanatçılar Batı'dan öğrendikleri teknikleri, Türk halkının yaşam biçimi ve kültürüyle harmanlayarak, özgün bir Türk resim dilini geliştirmeye çalıştılar.

Çallı Kuşağı, aynı zamanda Türk resminin yurt içindeki ve yurt dışındaki tanınırlığını artırmış, Türk resminin Batı'daki sanat dünyasında da daha fazla ilgi görmesine yardımcı olmuştur. Çallı, aynı dönemde Türk sanatını uluslararası alanda temsil etmek için çeşitli sergilerde yer almış ve Batı'daki sanat çevrelerinden de övgü almıştır.

İbrahim Çallı, 1930'lardan sonra Paris'te yaşamaya devam etti, ancak Türk sanatına olan ilgisini ve katkılarını hiç kaybetmedi. 1960 yılında Paris'te hayatını kaybetmiş olsa da Çallı'nın sanatı, Türk resminin modernleşme sürecinde önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Onun hem geleneksel Türk resmini hem de Batı'nın modern sanat anlayışını harmanlayarak geliştirdiği özgün stil, sonraki kuşak sanatçılarından da ilham aldığı bir kaynak olmuştur.

Bugün, İbrahim Çallı'nın eserleri Türk resim sanatının önemli birer örneği olarak koleksiyonlarda yer almakta, müzelerde sergi-

lenmektedir. Resimlerinde derin bir insan sevgisi, toplumsal bir duyarlılık, estetik bir bakış açısı ve Batı'nın sanat anlayışını Türk toplumunun değerleriyle birleştirme çabası görülmektedir. Çallı, Türk resminin Batı ile olan ilişkisini derinleştirerek, onu yeni bir döneme taşımış ve Türk sanatının uluslararası alanda tanınmasına katkıda bulunmuştur.

Sonuç olarak, İbrahim Çallı, Türk resminin modernleşmesinin en önemli isimlerinden biri olarak anılmakta ve sanatı hem teknik anlamda hem de içerik açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Onun resimleri, Türk toplumunun geçmişiyle geleceği arasında bir köprü kurar ve sanat dünyasında derin bir iz bırakmıştır. Ressamın yaptığı resimlerin listesi Ayşenur Güler'in hazırlamış olduğu doktora tezinde listelenmiştir. İbrahim Çallı sanatı ve Türk resim dünyasındaki yeri son derece önemlidir.

Kaynakça

- Anonim, *Galatasaraylılar Yurdu Resim Sergisi*. İstanbul: Dersaadet Matba-i Yerardo.
- *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı*. 110-9-1-10 / İstiklal Harbi (1919-1923).
- Çalıköğlü, Mustafa Asım. “*Ressam Çallıya*”. Son Posta. 24 Mayıs 1960, s. 2.
- Eyüboğlu, Bedri Rahmi. “*Çallı Üzerine*”. *Türkiyemiz*. Şubat 1976, Sayı: 18; 7-14.
- Giray, Kıymet. *Çallı ve Atölyesi*. İstanbul: İş Bankası Yayınları.2020
- Güler, Ayşenur. “*İbrahim Çallı*”. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2014.

- Naci Sadullah (Daniş). “*Nasıl Muvaffak oldular? Arzuhalci Çallı, Nasıl Ressam Olabildi?*”. Zaman, 28 Temmuz 1934, s. 7.
- Nurdan, Gülçin Tuğba. *Heyet-i Edebiye*. Eğitim Yayınevi. 2023.
- Özsezgin, Kaya. *İbrahim Çallı Yaşamı ve Yaptıkları*. Türk Ressamlar Dizisi II. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1981.

Atıf

Atıf Nurdan, Gülçin Tuğba. “*İbrahim Çallı*”, Çanakkale Savaşları Ansiklopedisi, Ed. Murat Karataş, İstanbul, Çanakkale Savaşları Enstitüsü Yayınları (ISBN: 978-605-80897-7-8-), 2025.

Gülçin Tuğba Nurdan, “İbrahim Çallı”, *Çanakkale Savaşları Ansiklopedisi*, Ed. Murat Karataş, İstanbul, Çanakkale Savaşları Enstitüsü Yayınları (ISBN: 978-605-80897-7-8-), 2025.